

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Historia Pelagiana Et Dissertatio De Synodo V.
Œcumenica In Qua Origenis ac Theodori Mopsuesteni
Pelagiani erroris Auctorum justa damnatio exponitur, &
Aquilejense Schisma describitur**

Noris, Enrico

Patavii, 1708

§. 6. An Augustinus differens de lege veteri contrà Pelagianos excesserit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72486](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72486)

Præterea Serm. 14. de Verb. Apostoli cum dixisset Pelagianos non percutere parvulos, hoc est, non infligere illis poenam sensus, sed tantum illos in exilium mittere, negando ipsi regnum cœlorum, probateos pati, ac cruciari ob exclusionem ab eodem regno: *Si amatur patria, magna pena, si autem non amatur patria, peior cordis pena. Parvum malum est in hominis corde, qui societatem non querit Sanctorum, qui non desiderat regnum cœlorum? Si non desiderat, pena est de pervertitate: si autem desiderat, pena est de fraudatâ charitate.* Ex quibus aperte constat, Augustinum velle, parvulos cruciari ob exclusionem à patriâ cœlesti, eò quod illam amant, & desiderant, quam si non amarent, essent perverti, & mali, quippe qui societatem non quererent Sanctorum. At malum, quod sentitur amissione boni, quod amatur, est allativum doloris, & tristitiæ; dolemus enim, & tristamur, quoties amato bono privamur. Jam verò si Patrum, qui Augustino favent, suffragia ad calculum revocentur, erunt hi vigintiquatuor Seniores, nam Byzaceni quindecim fuere, qui Sancti Augustini sententiam subscripserunt. Inter Patres fuit Gelasius Papa, qui in Epistolâ decretali tertium locum à Pelagianis inventum de medio tollendum decrevit. Non defunt Scholasticorum suffragia. Albertus Magnus, Estius, Driedo, Polmanus uti probabilem Augustini sententiam defendunt. Stant pro eadem inito fœdere quinque ex Ordine Minorum, & totidem Augustiniani nostri Theologi. Et quidem spero fore, ut deinceps, ubi hæc nostra disputatio legetur (si tamen ulla horum scriptorum cura posteris erit) plures in Sancti Augustini partes transeant, vel saltem à censuris abstineant, neque Sanctum Doctorem excessus insimulent in eâ sententiâ tradendâ, quam unanimi consensu Pontifices, Synodi, ac Patres docuere, ut huc usque luculenter monstratum est.

S. VI.

An Augustinus differens de lege veteri contra Pelagianos excesserit?

Pelagiani, ne gratiam omnino negando Orthodoxorum indignationem subirent (videbant enim eandem gratiam in Sacris Literis, à Paulo verò præcipuè commendari) dixere legem, quâ Deus homini faciendâ, vel fugienda præcipit, esse gratiam, utpotè quam Adæ posteris profundâ agendorum ignorantia laborantibus, & longo vitiorum usu naturali lumine penè extincto misericorditer proposuit. Imò legem contra gratiam impudentissimè erexere. Etenim arguebant ex lege, nullam esse aliam insuper Dei gratiam necessariam. Hæc est ratiocinatio sexta Cœlestii apud Sanctum Doctorem cap. 3. de Perfect. Just. *Querendum est, utrum præceptum sit homini, sine peccato esse. Aut enim non potest, & præceptum non est: aut quia præceptum est, potest.* Et in lib. de Grat. & lib. arb. cap. 16. scribit Augustinus: *Magnum aliquid Pelagiani se scire putant, quando dicunt: Non juberet Deus, quod sciret non posse ab homine fieri. Quis hoc nesciat? Hinc hæretici in laudes legis effusi, in eadem uti in arce causæ ab Augustino se tutos arbitrabantur. Audiatur Magnus Ecclesiæ Magister lib. 4. ad Bonifacium Papam cap. 5. subdolos hostium conatus publicans: Nusquam autem, inquit, isti inimici gratiæ ad eandem gratiam vehementius oppugnandam occultiores moluntur insidias, quam ubi legem laudant, quæ sine dubitatione laudanda est. Legem quippè diversis*

locutionum modis, & varietate verborum in omnibus disputationibus suis volunt intelligi gratiam &c. Augustinus quòd Pelagianam hæresim à fundamentis everteret, ex Sacris Literis, & subtilissimarum rationum momentis ostendit, legem non modò non esse gratiam homines ad bona capessenda adjuvantem, sed reos tantum facere jubendo, terrendo, puniendo, non adjuvando. Pleni sunt hujusmodi phrasibus Sancti Patris libri, præsertim liber de Spiritu & literâ, qui totus in hoc argumentò versatur. Plura loca indicat Cortina Patris Macedo ad thesim 48. Unum testimoniuna profero ex cap. 8. libri de Grat. Christi: *Ac per hoc, inquit, usque adeò aliud est lex, aliud est gratia, ut lex non solum nihil proferat, verum etiam plurimum obsit, nisi adjuvet gratia: Et hæc ostendatur legis utilitas, quoniã quos facit prævaricationis reos, cogit confugere ad gratiam liberandos, & ut concupiscentias malas superent, adjuvandos. Jube enim magis, quam jurat, docet morbum esse, non sanat, imò ab eo potius, quod non sanatur, augetur, ut attentius, & sollicitius gratiæ medicina quaeratur.* At Moraines Augustini de lege veteri dicta examini subjiciens, hanc de iisdem sententiam proferet disp. 24. Anti-Jansenii num. 44. *Augustinum pluribus locis durius loqui de lege veteri, sed sicut ipsemet ait lib. 3. de Doctr. Christ. cap. 10. Scripturæ verba quando aliquid absolum videntur præferre, sunt in benignum, & commodum sensum interpretanda: quidni etiam verba ipsius Augustini, quotiescumque vel nativo impetu animi, vel astu disputationis abreptus, videntur ad extrema declinare? Quid autem durius de lege veteri Augustinus dixerit, non erit indagatu difficile, cum probè sciamus, in quo Sancti Patris doctrina à Moraino culpetur furoris, & excessus in disputando. Dixit Augustinus cum Apostolo ad Gal. 3. Legem datam prævaricationis gratiâ, de quo plura disserit Serm. 11. de Verb. Apost. cap. 8. & 9. Dixit literam occidere cum eodem Apostolo 2. Cor. 3. atque integro volumine verba illa explicat. Dixit cum eodem Paulo Rom. 3. Lex subintravit, ut abundaret delictum. Quam sententiam exponit Serm. 3. de Verb. Apost. & Epist. 89. q. 3. Vocavit legem cum eodem Galat. 3. Pedagogum molestissimum, ac similitudinem probavit Sermone eodem, & Epist. 144. ubi etiam nuncupat legem non absolutionis adiutorium, sed vinculum criminis. Quod Augustinum in excessum suspicionem traxit, ac durius assertum videtur, est ubi idem Doctor pronuntiavit tantum abesse, ut lex homines adjuvarit, quin potius reos fecerit sine gratiâ jubendo, non adjuvando. Scribit cap. 1. de Corr. & Grat. declinare à malo, & facere bonum nullus potest sine spiritu gratiæ: *quæ si desit, ad hoc lex adest, ut reos faciat, & occidat.* Serm. 6. de Verb. Apost. ait: *Lex enim jubeat, & non impleat, quia caro, ubi non erat gratia &c. Quomodo ergo lex mihi opitularetur jubens per literam, & non dans gratiam?* Sermone 13. laudato dixit: *Lex timorem dedit.* Ubi aut gratia non infundit amorem, observatio legis ex puro timore servillæ facit prævaricatorem, quâ de re egregiè agit in Epistolâ 144. ad Anastasium. Videtur ergo Augustinus sensisse, homines lege urgeri ad rectè operandum, neque tamen semper adesse gratiam adjuvantem, ex quo inferri videtur, tunc præcepta Dei esse observatu impossibilia, nam sine gratiâ impleri non possunt, quâ tamen illos carere idem tradit. Hinc Julianus hæc Augustino exprobrabat lib. 3. Oper. Imp. cap. 119. *Taceo interim, quâ rabie in totam legem fremas, quam credis ea imperasse mortalibus, quorum apud eos nullam facultatem videret.* Quam stropham sæpius cantat.*

Duo hic possunt difficultatem facere, nùm lex aliquando imperet, & obliget, ut ajunt, sub peccato, si desit gratia adjuvans ad implendam legem, ut videtur velle Augustinus, & an in lege veteri timor tantum servilis sine gratiâ regnaret, quod eundem quoque sensisse nonnulli opinantur? Hæc enim duo Morainio fortè duriora videntur, in quibus Augustinum extrâ veritatis lineam saltasse putat. Pro expediendo priori dubio res mihi altius repetenda est. In primis statuendum est discrimen inter observationem legis in statu naturæ innocentis, & statu corruptæ. Etenim Adam habuit auxilium proximè sufficiens ad observationem cujuscunque præcepti in omnibus, & singulis occasionibus, & instantibus. Hoc adjutorium eruditè exponitur ab Augustino cap. 11. & 12. de Corr. & Grat. Dicitur ab eodem adjutorium, *sine quo non, non quo*; nam Adam illo adjutorioposito non statim operabatur, sed cum volebat eodem semper præsentè poterat operari. *Tale quippe, inquit cap. 11. erat adjutorium, quod desereret, cum vellet, & in quo permaneret, si vellet, non quo fieret, ut vellet. Hæc est prima gratia, qua data est primo Adam, sed hæc potentior est in secundo Adam. Prima est enim, qua sit, ut habeat homo justitiam si velit &c.* Addit, quod primo illo adjutorio ostensa est potentia liberi arbitrii; nam ut antea præmiserat, Deus illud adjutorium reliquit in ejus libero arbitrio, & ut ait lib. 3. Oper. Imp. cap. 112. *Rectorem habebat, quem libero reliquit arbitrio.* Quare illud adjutorium semper præstò erat Adamo; scribit enim Augustinus, quod desereret cum vellet. Paulò verò post in eodem cap. 11. hæc tradit: *Si autem hoc adjutorium vel Angelo, vel homini, quum primum facti sunt, defuisset, quoniam non talis natura facta erat, ut sine divino adjutorio posset manere, si vellet, non utique sua culpa cecidissent. Adjutorium quippe defuisset, sine quo manere non possent.* Nunc autem, quibus deest tale adjutorium, jam pœna peccati est, quibus autem datur, secundum gratiam datur. Ex his infero primò, in statu naturæ lapsæ non omnibus dari, nec semper præstò esse illud adjutorium; aliàs oratio esset superflua. Nam, ut ait Augustinus lib. de Nat. & Grat. cap. 17. *quid stultius, quàm orare, ut facias, quod in potestate habeas?* Et in Epist. 95. *Ipsa igitur oratio clarissima est gratiæ testificatio.* Non rogamus autem, ut Deus det quod habemus, sed cujus maximè indigemus; etenim ex Epist. 105. *si in potestate haberetur, non utique posceretur.* Quare cum urgente quolibet præcepto, possit homo orare Deum, ut gratiam ad illius præcepti impletionem largiatur, signum est, gratiam illam non adesse semper in omnibus, & singulis occasionibus. Hinc factum est, ut cum Adamus gratiam illam habuerit pro omnibus, & singulis momentis sibi in hærentem; non indigerit oratione ad observandum ullum præceptum. Scio, Recentiores hoc ultimum uti nuperum paradoxum non approbare, sed planè est apertissima sententia Augustini lib. 6. Oper. Imp. cap. 15. *Dominica, inquit, testatur oratio, ubi non solum dicimus, dimitte nobis debita propter mala, quæ fecimus, verum etiam, ne nos inferas in tentationem, propter hoc utique, ne mala faciamus; undè & Apostolus dicit: Oramus autem ad Dominum, ne quid faciatis mali. Quod, si ita esset in potestate, quomodo fuit ante peccatum, priusquam esset natura humana vitata, non utique posceretur orando, sed agendo potius teneretur.* Quare cum ex in hærente divino, eoque jugi adjutorio Adam in quolibet momento temporis potuisset legem implere, frustra orasset Deum, ut vires sibi ad

mandata faciendâ ministraret. Vidit ista Theologorum hujus nostri sæculi acutissimus Basilius Ponticius, qui in Relectionibus de Gratiâ 1. p. cap. ult. pag. 213. scribit: *Atque hoc est adjutorium, quod sæpè Augustinus dicit, Adamum habuisse, quod nos in hoc statu non habemus, quia non habemus pro singulis occasionibus perseverantes cogitationes, & affectiones boni, ut notum est. Undè Adamus non egebat oratione, ut adjutorium illud compararet, quia jam Dei munere cum ipsâ naturâ ingentum erat, sed gratiarum actione pro tanto beneficio, quod à Deo in primâ sui origine acceperat.* Neque rectè diceretur, Adam intensiorem gratiam potuisse petere, ut facilius legem impleret. Etenim vanum fuisset, novas vires petere in tantâ non peccandi facilitate, ut loquitur Sanctus Pater cap. 12. Poterat tamen Deum orare, ut tentatorem procul arceret, ne ad malum pelliceretur, vel cadendi periculo vicinus fieret. At positâ tentatione neutiquàm, nisi inaniter, à Deo petisset vires eidem resistendi. In statu autem naturæ lapsæ illud adjutorium pro omnibus, & singulis momentis proximè sufficiens non semper præstò est hominibus, undè necessitas orationis elucet, quâ rogamus Deum, ut mandata ipsius implere possimus. Hinc scribit ibidem Augustinus: *Ideo in hoc agone magis nos Deus voluit orationibus certare, quàm viribus, quia & ipsas vires, quantas hic habere nos competit, ipse subministrat certantibus, quem rogamus.* Si ergo hi, quorum contra carnem spiritus concupiscit ad actus singulos indigent dei gratia, ne vincantur, qualem libertatem voluntatis habere possunt, qui nondum de potestate erui tenebrarum, dominante iniquitate nec certare cœperunt, aut si certare voluerunt, nondum liberatæ voluntatis servitute vincuntur? Ubi affirmat gratiam ad singulos actus virtutis dari, neque tamen omnibus ministrari. Brevius idem tradit Epist. 107. ad Vitalem: *Scimus gratiam majoribus ad singulos actus dari. Scimus non omnibus hominibus dari.* Et lib. 4. Oper. Imp. cap. 128. scribit: *Proinde hominibus naturâ filiis in ea dantur præcepta vivendi, quia datur & gratia, ut qui jubet, jure, ac sic mala non solum quæ voluntate addita, verum etiam quæ sunt congenerata vincantur. Quod enim hominibus impossibile est, Deo facile est. Quibus autem non datur gratia, propter quam dictum est: Quis enim te discernit? quid autem habes quod non accepisti? prævaricatores sunt accedente lege, non justii. Sed si quam ad utilitatem vivunt filiorum misericordiæ, ut eos videntes, & quid sibi non merito, sed gratiâ donetur, intelligentes non extollantur, sed qui gloriatur in Domino gloriatur.* Quæ sententiæ passim in Augustino occurrunt. Quòd autem lex, ad hoc ut obliget, non debeat supponere in operante potentiam proximam ad faciendum opus, quod imperatur, est constans ejusdem Sancti Patris doctrina contra Pelagianos, qui, uti vidimus, ex præceptorum impositione humanæ voluntatis potentiam ad mandata faciendâ cum cujuscunque divini adjutorii exclusionem prædicabant. Quibus Augustinus cum collegis Africanis respondet Epist. 95. ad Innocentium Papam: *Distinguenda est lex, & gratia. Lex jubere novit, gratia juvare. Nec lex juberet, nisi esset voluntas, nec gratia juvaret, si sat esset voluntas.* Postea inculcatis sacris testimoniis, in quibus lex, & oratio afferuntur, concludit: *Sicut ergo agnoscimus voluntatem, cum hæc præcipiuntur, sic & ipse agnoscat gratiam, cum petuntur.* Quare cum instante quolibet præcepto legis, homo non irrisoriè, sed veraciter Deum debeat orare, ut sibi gratiam donet ad faciendum mandatum, signum est, divinam gratiam

1. Cor. 4

gratiam necessariam ad exequendum opus imperatum non adesse in omnibus, & singulis momentis, nam ut clamat ubique Magnus Doctor: *Si adest possibilitas, ut quid orant?* Lib. de Nat. & Grat. cap. 53. Hæc doctrina, quæ planè verissima est, probatur ex Synodo Tridentinâ sels. 6. de Justificat. cap. 11. ubi ait: *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere, quod possis, & petere, quod non possis, & adjuvat, ut possis.* Est sententia exscripta ex libro Sancti Augustini de Nat. & grat. cap. 43. & licet illa postrema verba, & adjuvat, ut possis, non asserantur explicitè ab Augustino, subintelliguntur; nam si ab illo petis, ut possis, signum est, quòd ille est, qui adjuvat, ut possis. Sed plenam eandem sententiam ex Tract. 53. in Joannem exhibeo: *Sed audiamus, inquit, Dominum & præcipientem, & opitulantem, & jubentem quid facere debeamus, & adjuvantem, ut implere possimus.* Premo illa Sanctæ Synodi ex Augustino verba, & petere, quod non possis: Ergo dum petis, vel etiam antequam petas, itas sub lege præcipientem, & nondum habes gratiam adjuvantem, tunc enim non potes facere, quod lex jubet. Quare errant Pelagiani, qui ex lege hîc, & nunc obligante existimarunt, hominem posse suismet viribus exequi imperata. Inde etiam rejiciuntur plures Theologi, qui putant, legem non posse hîc, & nunc obligare, nisi adsit gratia adjuvans, nam dum petis, ut possis, profectò sentis, te urgeri præcepto, & simul cognoscis te destitutum gratiâ proximè necessariâ ad opus implendum, unde oras, ut eandem tibi Deus largiatur. Hic verò rejicienda est sententia illorum, qui dicunt, gratiam proximè sufficientem semper adesse, nec unquam legem obligare, nisi adsit gratia adjuvans, aliàs homo ob impotentiam excusaretur ab observatione legis.

Nam si lex, ut obliget, semper infert assistentiam gratiâ sufficientem, sequeretur, gratiam sufficientem ad observationem legis necessariam non fuisse amissam ex peccato Adæ, quod licet à pluribus concedatur, puto esse falsissimum. Probatur sequela, nam Adam per peccatum non exemit homines à lege naturali, hæc enim lex perinde obligat Adamo peccante, vel non peccante, ergo si ut lex obliget, habet connexam assistentiam gratiâ sufficientem, hæc gratia sufficiens sive stante Adamo, sive cadente, connexa erat cum lege prout obligante, ergo non fuit emissa ex peccato primi parentis. Probo modò, illam gratiam sufficientem esse amissam argumento eodem, quo Paulus ad Gal. 2. usus est ad contundendam superbiam eorum, qui dicebant, legem posse justificare; arguit breviter, sed solidissimè: *Si enim per legem justitia, ergo gratis Christus mortuus est.* Cujus argumenti vis tota in hoc consistit, quòd si lex sola sufficiebat ad hoc, ut homines observando præcepta se innocentes conservarent, Christus gratis passus diceretur. Cur enim venit in mundum, ac tot tormenta subiit, si aliundè ex legis doctrina homines poterant se justos servare? Jam verò eandem vim habet Apostoli ratiocinatio contrà gratiam sufficientem: Si per legem, & gratiam sufficientem poterat homo implere totam legem, ergo Christus gratis mortuus est. Respondent, Christum venisse, ut abundantiori gratiâ humana natura fulciretur. Instamus: Igitur Christus mortuus est, ut facilius possemus implere legem ex donis ipsius gratiæ, quam tamen, licet difficilius, implere poteramus per gratiam sufficientem etiam absque ipsius Redemptoris morte. Ad hoc verbum *facilius* veluti ad sacram anchoram in tempestate

confugiebant Pelagiani, quos his Augustinus execratus est lib. 2. Oper. Imp. cap. 198. ubi recitatis iisdem verbis Pauli ait: *Apostoli est vox ista, non mea; jam erumpit in apertum inimici crucis Christi, quid timetis magnum populum Christi, & Christi magnum iudicium non timetis? Apertè dicite, justificari naturâ, justificari lege possumus, gratis mortuus est Christus, sed formidantes multitudinem Christianam, Pelagianum verbum supponitis, & querentibus à vobis, quare mortuus sit Christus, si natura, vel lex efficit justos, respondetis, ut hoc ipsum facilius fieret, quasi posset, quamvis difficilius, fieri tamen sive per naturam, sive per legem.* (Poteris addere, sive per gratiam sufficientem connexam necessariò cum lege obligante) *Christe responde, vince, atque convince, clama: sine me nihil poteris facere, ut taceant hi, qui clamant, etsi difficilius, Jo. 15. tamen possumus & sine te facere, aut si tacere non possunt, se ipsos in latebras aliquas ducant, ut alios non seducant.* Hanc nostram sententiam eruditè Basilium Ponceus defendit 1. part. Relect. de Grat. cap. 14. ubi argumenta solvit Suarez, & Vasquez, qui ingenue fatetur 1. 2. disp. 193. cap. 4. num. 36. Augustinum fuisse in hac ipsâ sententiâ, quam exposui.

Lex igitur ex Augustino homini data est, non ut cum gratiâ sufficienti secum necessariò connexâ homines agendorum cognitione instructos ad opera præcepta implenda juvaret, sed ob hoc data est, ut homo conatus facere, quæ præcepta erant, & cernens per semet illa exequi non posse, gratiæ auxilium impleraret. Hæc scribit ad Anastasium Epistolâ 144. *Lex itaque docendo, & jubendo quod sine gratiâ impleri non potest, homini demonstrat suam infirmitatem, ut querat demonstrata infirmitas Salvatorem, à quo sanata voluntas possit, quod infirma non possit.* Idem tradunt Augustini discipuli, Fulgentius lib. 2. de Verit. prædest. cap. 4. *Dum ergo, ait, præcipitur nobis, ut velimus, ostenditur quid habere debeamus. Sed quia id ex nobis habere non possumus, admonemur, ut à quo nobis datur præceptum, ab ipso petamus auxilium.* Et Prosper in Epist. ad Demetriadem: *Nec ob aliud unquam datur præceptum, nisi ut queratur præcipientis auxilium.* Igitur lex non infert potentiam proximam voluntatis faciendi, quod jubetur, & ex consequenti non habet annexam gratiam proximè sufficientem ad faciendum opus imperatum. Augustinus ex Apostolo ad Gal. 3. vocat legem *Pædagogum*, quia lex ducit ad gratiam. Legatur Serm. 13. de Verb. Apost. Egregiè in lib. de Spir. & lit. cap. 19. *Lex ergo data est, ut gratia quæreretur: Gratia data est, ut lex impleretur. Neque enim suo vitio non implebatur lex, sed vitio prudentiæ carnis. Quod vitium per legem demonstrandum, per gratiam sanandum fuit.* Pergit ulterius Sanctus Doctor scribens, legem jubere faciendâ, fidem verò impetrare adjutorium ad imperata exequenda. Hinc celebre evasit illud ejusdem dictum: *Fides impetrat, quæ lex imperat.* Epist. 89. q. 2. lib. de Spir. & lit. cap. 29. & alibi. Audiendum est cap. 13. libri proximè laudati: *At per hoc, inquit, lege operum dicit Deus, fac quod jubeo: lege fidei dicitur Deo, da quod jubes. Ideò enim jubet lex, ut admoneat quid faciat fides; id est, ut cui jubetur, si nondum potest, sciat quid petat; si autem continuo potest, & obediens er facit, debet etiam scire, quo donante facit.* Ex quibus patet, quandoque auxilium proximè sufficiens præsto esse, inquit enim *si autem continuo potest.* Illud verò ex Augustino certum est, neque fidem posse movere hominem ad petendum divinum auxilium, ad hoc ut possit implere præcepta, nisi Deus infundat gratiam actualem, quâ

quâ homo movetur ad orandum. Semipelagianorum error fuit, posse hominem petere, & desiderare suis viribus gratiam, quem damnavit ex Augustino Synodus Arausiana canone 6. Etenim licet quis sit fidelis, non habet in singulis momentis præfens divinum auxilium proximè sufficiens ad orandum. Hoc passim in Augustino habetur. Lib. de Dono persever. cap. 23. de Semipelagianis ait: *Nec volunt intelligere, etiam hoc divini muneris esse, ut oremus, hoc est, petamus, queramus, atque pulsemus: Accipimus enim Spiritum adoptionis in quo clamamus, Abba Pater &c.* Idem habet Epist. 105. lib. de Corrept. & grat. cap. 1. Epist. 121. cap. 15. In libro 1. qq. ad Simplicianum q. 2. inde probat, orationem fervidam, quâ impetramus, esse à Deo: *Nonne aliquando, inquit, ipsa nostra oratio sic tepida est, vel potius frigida, & penè nulla, imò omnino interdum ita nulla, ut neque hoc in nobis cum dolore advertamus, quia se vel hoc dolemus, jam oramus?* Ex his colligitur, quomodo infideles peccent non observando legem, quandoquidem sine fide manent tantum sub lege præcipiente, non sub gratiâ proximè adjuvante, undè opera, quæ ipsi faciunt, semper sunt peccata, nisi ubi aliquando Deus quosdam bonos actus ipsis nescientibus in eorundem voluntatibus operatur. Scribit Augustinus in Epist. 144. *Lex igitur adducit ad fidem, fides impetrat Spiritum largiorem, diffundit Spiritus Charitatem, implet charitas legem. Idèd lex pædagogus vocatur, sub cuius minacissimâ severitate, qui invocaverit nomen Domini salvus erit. Quomodo autem invocabunt, in quem non crediderunt?* Itaque cum infideles in Christum non credant, Dei gratiam ad implendam legem naturalem non petunt; undè nec eandem observant, & si quæ bona facere videntur, illa non faciunt benè, ut §. 4. probatum est. Cur verò non excusentur, tradit Augustinus in lib. de Spir. & lit. cap. 33. & Epist. 105. ad Sixtum. *Quamvis enim careant auxilio proximè sufficienti, habent tamen auxilia quædam remota, undè non patiuntur antecedentem necessitatem peccandi, quam licet humanum genus ex peccato primi parentis incurrerit, Christi tamen Redemptoris beneficio sublata est, ut acutè probat noster Poncius 1. par. Relect. de grat. c. 15. Nihil igitur Augustinus durius de lege impetu animi, vel actu disputationis asseruit, ut contendeat Moraines. Sed quòd nec de lege veteri durius quidpiam pronunciarit, ostendo.*

In primis, si verba, ut foris sonant, tantum considerentur, profectò non Augustinus, sed Paulus censendus foret durius locutus de veteri lege Moysis. Dixit Rom. 5. *Lex autem subintravit, ut abundaret delictum;* Cum tamen lex idèd promulgetur, ut delicta tollantur, & cessent. Dixit 2. Cor. 3. *Litera occidit;* Cum tamen lex subditos à criminibus arceat. Dixit 1. Cor. 15. *Virtus verò peccati lex;* Cum lex peccata prohibeat. Has tamen loquendi formulas Augustinus locis superius laudatis explicuit, nihilve absurdi continere monstravit. In eo autem Sanctus Doctor reprehenditur, quòd visus sit, asserere, legem veterem reos fecisse homines jubendo, non adjuvando; quod-ve opera facta in lege veteri peccata dixit, cum Judæi illa fecerint timore pœnæ, non amore justitiæ. Judæi habitâ lege eò superbiæ delapsi sunt, ut putarint, solam legem ad hominem justificandum sufficere, neque necessariam esse Dei gratiam, sed tantum liberum arbitrium. Hic autem error tam altè eorum mentibus infidebat, ut plerique etiam ad fidem ex Judaismo conversi, in veteri errore obstinatiùs versarentur, undè illos Apostolus arguit in Epist.

tolâ ad Galatas cap. 2. argumento superius recitato: *Si ex lege justitia, ergo Christus gratis mortuus est.* Testatur Augustinus, hæc ipsa sæpius Apostolum inculcasse, ut eorundem superbiam contunderet. *Ad hoc ducit, inquit Serm. 13. de Verb. Apostoli, & commendat ista Apostolus propter Judæos, qui de lege gloriabantur, & libero suo arbitrio legem sufficere arbitrabantur: ac per hoc quia libero suo arbitrio legem sufficere arbitrabantur, ignorantes Dei justitiam, id est, ex fide justitiam datam à Domino, & suam volentis statuere, quasi suis viribus impletam, non dante fide impetratam, justitia Dei, sicut dicit, non sunt subiecti.* Et in lib. de Spir. & lit. cap. 29. ait: *Israel verò persequens legem justitiæ, in legem justitiæ non pervenit. Quare? quia non ex fide, sed tanquam ex operibus: id est, tanquam eam per semetipsum operantes, non in se credentes operari Deum.* Porro cum hinc errorem forbuerint postea Pelagiani, asserentes gratiam Dei in veteri testamento non esse nisi legem Moysi traditam, gratiam verò novi testamenti esse Evangelium, & exemplum Christi, Augustinus, ut illorum errorem confutaret, acutè probavit, legem à gratiâ separatam reos facere homines jubendo, non adjuvando, ut ex testimoniis adductis constat. Nequè injurius fuit legi; non enim hæc imposta fuit, ut homines se solâ justos faceret, sed ut ostenderet, quid faciendum esset, & cum homo se præceptis faciendis imparem esse cognosceret, ad auxilium gratiæ confugeret, quod ex Sancto Doctore, ejusque discipulis probavimus, ostendentes non durius loqui, qui asserat, in hypothesi, quòd sola lex jubeat, nec gratiâ proximè sufficiens ad sit, legem eandem obligare, & transgressorem reum esse peccati. Porro sicuti Hebræi non ex amore justitiæ bona opera faciebant, ita mala vitabant timore tantum pœnæ. Hinc Augustinus dixit, opera Judæorum in veteri lege fuisse peccata; & legem illam fuisse legem servilem, quòd illi qui eandem implebant, timori inservirent. Scribit Sanctus Doctor lib. 4. ad Bonif. cap. 5. *Quod ex lege testimonium commemoratum ab Apostolo propter vitam temporalem intelligitur, propter cuius amittendam timorem, faciebant homines legis opera non ex fide, quæ transgressores legis eadem lege à populo jubeat occidi.* Idem in lib. de Spir. & lit. cap. 32. ex his Apostoli Rom. 8. 15. suam sententiam probat: *Non enim accepistis Spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba Pater.* Erat ergo lex vetus lex timoris, quòd carnalis ille populus se, ac sua tantum amans, quicquid boni juxta legis mandata faciebat, amore sui faciebat, volens sibi bona, ac timens mala. Lex ergo tanquam servis incutit timorem, gratia, quæ per fidem Christi impetratur, inspirat amorem. Quare Sanctus Pater lib. eodem de Spir. & lit. cap. 29. ait: *Ex lege autem timemus Deum, ex fide speramus in Deum, sed timentibus pœnam absconditur gratia.* Cur autem iis, qui ex puro timore servili legem implent, gratia abscondatur tradit ibid. cap. 19. Serm. 13. de Verb. Ap. & Epist. 144. ubi hæc habet: *Quis coram Deo innocens invenitur, qui vult fieri, quod vetatur, si subtrahas quod timetur? Ac per hoc in ipsâ voluntate reus est, qui vult facere, quod non licet fieri, sed idèd non facit, quia impune non potest fieri. Nam quantum in ipso est, mallet non esse justitiam peccata prohibentem, atque punientem. Et utique si mallet non esse justitiam, quis dubitaverit, quòd eam si posset, auferret? Ac per hoc quomodo justus est iustitia talis inimicus, ut eam, si potestas detur, præcipientem auferat, ne commincentem, vel judicantem ferat? Legc*
ibi

Rom. 8.

Rom. 10.

ibi plura. Timor quidem, si desinat esse purè servilis, & per aliquem Dei amorem incipiat esse castus, est bonus, nec vitiat opera ex eodem derivata, quæ de re & subtilissimè, & eruditissimè disputarunt duo insignes Lovaniensis Academiæ Doctores Christianus Lupus, & Franciscus Feracques Augustiniani editis à sexennio quotannis de eodem argumento libris, & apologiis. Plurimi tamen veteris testamenti Patres non sub lege tantum fuere, sed sub gratiâ adjuvante, quia propria infirmitatis conscii ad sectanda virtutum opera divini auxilii opem implorarunt. Cæterum omnibus hominibus adesse auxilium saltem remotum, mihi videor colligere ex Augustino lib. de Nat. & Grat. cap. 67. ubi ex lib. 3. de Lib. arb. cap. 10. hanc sententiam recitat, approbatque adversus eos, qui Adami peccato omnia crimina imputabant, & se ipsos innocentes asserabant: *Rectè enim fortasse quererentur, si erroris, & libidinis nullus hominum victor existeret. Cum verò ubique sit præsens, qui multis modis per creaturam sibi Domino servientem, aversum vocet, doceat credentem, consoletur sperantem, diligentem adhorretur, conantem adjuvet, exaudiat deprecantem, non tibi deputatur ad culpam, quòd invitus ignoras, sed quòd negligis credere, quòd ignoras. Neque illud, quòd vulnerata membra non colligis, sed quòd volentem sanare contemnis.* In quo autem consistant hujusmodi auxilia remota, non ita facilè explicatur; etenim miris modis Deum humanas voluntates ad bonum faciendum movere idem Augustinus lib. 1. ad Bonifacium cap. 19. verissimè affirmat, quos modos fatius est humili silentio venerari, quàm curiosâ disputatione perquirere. De his auxiliis remotis locutum arbitror eundem Sanctum Doctorem in lib. de Dono persever. cap. 9. ubi ait: *Ex duobus atate jam grandibus impiis cur iste ita vocetur, ut vocantem sequatur: ille autem aut non vocetur, ut vocantem sequatur, aut non ita vocetur, ut vocantem sequatur, inscrutabilia sunt judicia Dei.* Vocatio illius, qui non sequitur, est per auxilium debile, & remotum, quo intellectus transeuntè tantum quasdam bonas cogitationes elicit, sed adeo debiles, ut nec voluntatem trahant ad bonum, sed leviter tantum excitent, & citò citius intellectus aliò evolet, & in malum voluntas longo scelerum usu obdurata feratur.

§. VII.

An sententia Sancti Augustini de prædestinatione ad gloriam ante omnem meritum prævisio-nem sit per excessum prolata?

JOannes Adamus, & Antoninus Moraines in quæstione etiam de prædestinatione, & eâ quidem præcipuâ gravem Augustino excessum obijciunt. Adamus lib. 3. sui Calvinii destructi hæc de eodem scribit cap. 8. pag. 639. *Profectò quando constat ipsum in materiâ de gratiâ, & prædestinatione cum excessu locutum esse, ac verba ipsius esse mitiganda, ne ab illorum acrimoniâ in errorem contrarium propellar, licitum mihi esse debet aliquod Catholicum temperamentum inquirere.* Subit mentem illud Augustini dictum lib. 3. Oper. Imperf. cap. 57. *Dic, quòd dicitur es, egregie corrector.* Moraines, cum dixisset, Didacum Ruizium ex Sancto Augustino gratuitam prædestinationem docere, hæc inquit: *Ruiz falsum supponit, & si Augustinus id faceret, non doctrinæ affinitas, aut connexio, que nulla est, sed ætus disputationis ad hoc illum impelleret.* diisp. 9. num. 50. Verùm sententiam illam de gra-

tuitâ prædestinatione ad gloriam antè prævisa merita docuere Sanctus Prosper, Sanctus Fulgentius, Patres Africani in Epistolâ Synodicâ, alique tantâ certitudine, ut hæc dixerit Sanctus Fulgentius, imò cum Fulgentio Patres Synodi Sardinienfis in fine libri de Incarnatione, & Gratiâ: *Deus enim, qui hominem eondidit, ipse prædestinatione suâ, & donum illuminationis ad credendum, & donum perseverantiæ ad proficiendum, atque permanendum, & donum glorificationis ad regnandum, quibus dare voluit, præparavit, quique non aliter perficit in opere, quàm in suâ sempiternâ, atque incommutabili habet voluntate dispositum.* Cujus prædestinationis veritatem, quâ nos antè mundi constitutionem prædestinatos in Christo testatur Apostolus, si quis detrectat cordis credulitate recipere, vel oris confessione profiteri, si antè ultimum diem vitæ præsentis impietatis suæ contumaciam, quâ Deo vivo, & vero rebellis obstitit, non abjecerit, manifestum est, eum non pertinere ad eorum numerum, quos Deus in Christo antè mundi constitutionem gratis elegit, & prædestinavit ad regnum.

Sanè Semipelagiani jam olim dixerant, absque eâ doctrinâ de prædestinatione Ecclesiæ causam adversus Pelagianos per plures annos fuisse defensam, ut refert Hilarius in Epistolâ ad Augustinum, & quibus Sanctus Doctor respondens lib. de Dono persever. cap. 20. ait: *Hæc est prædestinatio manifesta, & certa Sanctorum, quam postea diligentius, & operosius, cum jam contra Pelagianos disputarem, defendere necessitas compulit.* Didicimus enim singulas quasque hæreses intulisse Ecclesiæ proprias quæstiones, contra quas diligentius defenderetur scripturâ divinâ, quàm si nulla talis necessitas cogeret. Porro cuiam major fides habenda est Augustino-ne, qui ad illud de prædestinatione dogma asserendum se necessitate compulsus testatur, ad Pelagianos diligentius ex Scripturis confutandos, an Morainio, qui id nullâ vel doctrinæ affinitate, seu connexionione ab Augustino factitatum commisit? Quòd verò hanc connexionem etiam Annatus negat, illam cap. 8. contra eosdem probabimus. Magnus ille Ecclesiasticorum Annalium Scriptor Baronius ipsos Recentiores excessus meritò accusat, qui Calvinii hæresim fugientes, in alterum extremum à Sancti Augustini doctrinâ discedentes declinant, & quidè in hac materiâ de prædestinatione: *Cum igitur, inquit, Fausti sententiæ ubique ab Ecclesiâ fuerit contradictum, videant quanto periculo quidam ex Recentioribus, dum in Novatores exurgunt, ut eos confutent, à Sancti Augustini de prædestinatione sententiâ recedunt, cum alioqui arma non desint, quibus adversarii profligentur.* Anno 490. pag. 449.

Sed audio Petavium inclamantem: *Jam pridem disputari in utramque partem cepit in Scholis quæstio de prædestinatione, neque pro aliquo præjudicio valere ad hanc controversiam credita est auctoritas Augustini.* Tom. 1. dog. Theol. lib. 10. cap. 1. Sed hujus Recentioris voces gravissimo, eoque domestico testimonio comprimam. Anno 1584. à Claudio Aquavivâ magno illo, & incomparabili universæ Societatis moderatore prævio sex doctissimorum Theologorum ejusdem sodalati examina, selectæ sunt quædam sententiæ omnibus suis defendendæ, ne quolibet vento doctrinæ circumferrentur. Porro pag. 37. ubi de opinionum delectu agitur, hæc leguntur: *Item definitum est prædestinationis nec rationem, nec conditionem esse ex parte nostrâ.* Id ad pietatem parùm pertinere dicit aliquis. At hanc Augustini doctrinam non modò communiter Theologorum schola jam recipit sed & Ecclesiæ Patres per mille, & ducentos circiter